

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת יתרו תשפ"ג

הדרך "לדרש אלקים" - כיצד?

תוכן

א' - עצתו של משה / א

ב' - עצתו של הנביא / ד

ג' - עצתו של הרב / ו

להתקרב לה! וזה מה שמשה ענה ליתרו על שאלתו:
הם באים אלי כדי לדרוש את האלקים.

א' - עצתו של משה

תמיהתו של יתרו

"וַיְהִי מִמָּחֳרַת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב, וַיֵּרָא חֲתָן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לָעָם" (שמות יח, יג-יד). היה זה מחזה בלתי שגרתי בעליל, כמוהו לא חזה יתרו מעולם. במדין לא היה יתרו רגיל לדברים מעין אלו - לראות אומה שלמה מתאספת סביב איש אחד - מהבוקר עד הערב. סביר להניח שגם אנחנו, אילו היינו זוכים להיות עדים להתקהלות זו, לא היינו מאמינים למראה עינינו.

יתרו פנה אל משה חתנו וביקש להבין את פשר הענין, ושאל, "מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בוקר עד ערב?" מה קורה כאן? מדוע כל האנשים הללו עומדים בתור כדי לשוחח עמך? מה הם כבר מבקשים ממך? יתרו רצה להבין.

ומה ענה לו משה? "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחַתְּנוֹ כִּי יָבֹא אֵלַי הָעָם לְדַרְשׁ אֱלֹקִים". טרם נפתח בנושא שלנו, מעניין לציין שכאן מתגלה לנו מהותם של בני דור המדבר - היו אלו אנשים שביקשו לדעת מה ה' אלקיהם דורש מאיתם. אלו היו פניהם של בני דור דעה! הם עמדו בתור במשך כל שעות היום, עבור מה? לא כתוב שהיו ביניהם מריבות או מחלוקות, לא בעיות של שלום בית וחינוך הילדים ואף לא בעיות בריאות. הם באו אל משה משום שהם רצו

המנהיגים השקופים

במכילתא מובאת שאלה על פסוק זה: "הדבר הזה שאל יהודה איש כפר עכו את רבן גמליאל, מה ראה משה לומר, כי יבא אלי העם". במבט ראשון, שאלתו של יהודה איש כפר עכו נראית כבלתי מובנת. יתרו שאל אותו לפשר הענין, ומשה ענה לו. מה עליו לעשות, להתעלם משאלתו של ה"שווער"? תגובה כזו אינה מומלצת לאף חתן, אלא אם כן הוא מחפש צרות... מהי אם כן תמיהת המכילתא?

ביאור הענין נראה כך. דבר ידוע הוא כי כל מנהיגיו הרוחניים של עם ישראל, מאז ומעולם, ידועים היו בענוותנותם הגדולה. הלל הזקן, רבי יוחנן בן זכאי, רבי עקיבא, רבינו הקדוש - כולם היו מופלגים במידת הענווה. ענווה וצניעות הן סימן ההיכר של אדם גדול. גדולי ישראל משתדלים תמיד להוציא את עצמם מהתמונה ולא להתבלט, כדי שהם לא יהוו מחיצה בין העם לבין הקב"ה, ושכלל יהודי יהיה קשר ישיר לבורא עולם.

דוגמא להנהגה מיוחדת במידה זו מהדורות האחרונים מוצאים אנו אצל מרן החפץ חיים זיע"א, שעל אף היותו מורה דרכה של האומה היהודית, כמעט ולא משך אליו תשומת לב, והיה אדם צנוע ונחבא אל הכלים. מי שחי בתקופתו והיה רואה אותו ברחוב, כמעט ולא היה יכול לשים לב אליו. הוא היה נראה כיהודי פשוט, והיה מתהלך ברחוב כשידיו

הרבה מעבר לכך. "אם לאו מה יאמר?" אומר רבן גמליאל. "טעות גדולה היא בידך, יהודה איש עכו! חשיבות גדולה יש למילה 'אלי', שכן היא מלמדת אותנו יסוד גדול באשר למהותה של 'דרישת אלקים'. אילו משה היה משמיט מילה זו, הרי שהיינו מפסידים את אחד הלימודים הגדולים של התורה!"

לא בְּאֵלִים הַיָּא

במילה זו, לימד אותנו משה רבינו יסוד גדול ועצום, והוא, שמי שמעוניין לדרוש את האלקים, יש לו דרך אחת ויחידה לעשות זאת: "אלי" - עליו לבא אל משה רבינו. כאשר הדבר נוגע למסירת התורה, אי אפשר היה לו למשה רבינו לנהוג בצניעות ובשפלות קומה. בדבריו אלו ביטא משה רבינו את המשמעות של להיות יהודי שדורש את ה': דורש ה' הוא אדם שדבק בתלמידי חכמים, מוסרי התורה.

למען האמת, בתוך ליבו של כל בן אנוש קיימת תשוקה טבעית להתקרב אל ה'. זוהי מציאות קיימת אצל כל בני האדם, אלא שרובם אינם מודעים למהותה של תשוקה זו. הם מרגישים בליבם פנימה כמיהה עזה למשהו, והם מפרשים את הרגש הזה באופן שגוי. יש העורכים מסעות לכל מיני מדינות עלומות ומסתוריות. מי שלא התברך בממון רב מוצא דרכים חילופיות לספק את תשוקתו: הוא עשוי לבקר בכל מיני אתרי בידור, או שמא ינסה הוא לצבור הון רב בשוק הנדל"ן. אם הוא ניחן ברמת אינטליגנציה גבוהה, הוא יקים מעבדה ויערוך בה מחקרים מרתקים. מה שזה לא יהיה, כל אדם מוצא את הדרך המוטעית שלו לבטא את כמיהתו הפנימית.

אולם גם אותם אנשים שמבינים שמהותה של רגש הכמיהה הבוער בנפשם הוא הרצון להתקרב לה', ושדרך זו בלבד היא שתביא להם את השמחה והסיפוק להם מייחלים כל יושבי תבל, וכמו שנאמר "יִשְׁמַח לֵב מִבְּקִשֵׁי ה'" (תהילים קה, ג), גם זה לא מספיק, כי צריך לדעת היכן ניתן למצוא את ה', ומהי הדרך להשיג את הקירבה אליו יתברך. להיכן עלינו לפנות? אולי כדאי שנבקר בהרי האלפים? הלא מדובר בנפלאות הבורא! אולי תשוקתנו לקרבת אלקים תבוא על סיפוקה על ידי טיול ביערות העד או בהפלגה באוקיינוס?

טמונות בתוך שרווליו. הוא מעולם לא עטה כפפות לידיו, אלא נהג למשוך אותם אל תוך שרווליו.

זוהי דמותו של מנהיג אמיתי בכלל ישראל - אדם שאינו מייחס לעצמו כל חשיבות וגדולה. כאשר הלל הזקן, רבי יוחנן בן זכאי או החפץ חיים דיברו אל העם, לא היה כאן אדם שדיבר. הם לא שמעו שום אישיות, אלא אך ורק דעת תורה צרופה. הקב"ה דיבר מתוך גרונום.

מילה מפתיעה

הדברים מקבלים משנה תוקף כאשר מדובר במשה רבינו, שהיה "עֵנֹוּ מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה". משה רבינו היה סמל הענווה, ולא קם כמותו מנהיג שלא ייחס לעצמו כל חשיבות, אלא שימש אך ורק כשליחו של הקב"ה.

זוהי מה שהפריע ליהודה איש עכו. בתשובתו ליתרו, היה לו למשה לומר רק "כִּי יְבֹא הָעָם לְדַרְשׁ אֲלֵקִים" - מדוע הוסיף את המילה "אלי"? מילה זו נראית שלא במקומה.

אכן, אנחנו מן הסתם לא היינו שמים לב למילה זו, אדרבה, אנחנו בהחלט מחשיבים את עצמנו, ומבחינתנו ה"אני" שלנו הוא הכל. אולם יהודה איש עכו הבחין כי מילה זו אינה מתיישבת עם דרגתו של משה רבינו. מדוע היה צריך להזכיר את המילה "אלי"? בני ישראל באים לדרוש את האלקים, ומה מקומו של משה רבינו כאן באמצע?

מילה קטנה, לימוד גדול

נבחן נא את תשובתו של רבן גמליאל המובאת במכילתא: "אמר לו רבן גמליאל, אם לאו מה יאמר? כשהוא אומר 'לדרוש אלקים' יפה אמר". והנה, במבט ראשון נראה שכוונת רבן גמליאל ליישב את הסתירה שהקשה יהודה איש עכו בין המילה "אלי" לבין מידת הענווה של משה רבינו בכך שמשה הוסיף את המילים "לדרוש אלקים", כלומר, הם לא באמת באים אלי אלא באים הם לדרוש אלקים. בכך, המילה "אלי" כבר אינה נראית קשה כל כך, כיון שתכף ומיד הענין מובהר שביאתם היא רק לדרוש את ה'.

אולם באמת לא זו היא כוונת המדרש. כוונתו של רבן גמליאל אינה רק ליישב את לשון הפסוק, אלא

עתיד לנחול אכזבה מרה. וזה כך לא רק לגבי חלק מצוות התורה ודיניה. חלק גדול מיסודות האמונות והדעות של תורתנו אינם כתובים במפורש בתורה, והם מהווים חלק מהתורה שבעל פה.

כמובן שאדם בעל עין חדה שיעיין היטב בפסוקי התורה, ימצא רמזים מסוימים לכל העניינים הללו בין פסוקי התורה, אולם הוא בהחלט לא יוכל לגלות את פרטי ההלכות ויסודות האמונה בעצמו. האופן היחיד שבו נוכל ללמוד דברים אלו הוא רק באמצעות דברי חז"ל הקדושים. אי אפשר לקיים אף אחת ממצוות התורה, מבלי ללכת לאורם של חז"ל.

ענין זה נראה תמוה. הקב"ה נתן לנו ספר שבו כתובים חוקים ומשפטים חמורים ביותר, והתורה מצפה מהאדם הקפדה מוחלטת על כל דיניה, אולם היא אינה מגלה לנו מהי הדרך לקיים חוקים אלו, וכדי להבין זאת עלינו לשאול את חכמי התורה.

וזו שאלה: מדוע זה כך? מדוע מסר לנו השי"ת את תורתו באופן כזה שאין לנו כל אפשרות להבין את התורה שבכתב מבלי להזדקק לפירושים של חז"ל?

תורת חיים

התשובה היא, שהקב"ה אינו חפץ שנלמד את התורה הקדושה מתוך ספרים. אין לו חפץ ביהודים שישבו באיזו עלית גג וילמדו את התורה הקדושה ודרכיה לבדם. התורה אינה רק ידע בלבד - התורה היא דרישת אלקים. התורה צריכה ללמד אותנו דרך חיים, ולסייע לנו להצליח במשימת חיינו - לחיות חיים של אושר והצלחה, בזה ובבא. והדרך היחידה לעשות זאת היא לגשת אל אדם חי שידריך אותנו בדרך התורה.

לכן נתן לנו הקב"ה את התורה שבעל פה, כי רק על ידי שנידבק בחכמי התורה ונשמע לקולם, רק אם יהיה לנו רב'ה שידריך אותנו ויאיר את דרכינו, רק אז נזכה להידבק כראוי בתורה הקדושה ולהשיג שלמות וקרבת אלקים.

אולם כל האפשרויות הללו שגויות הן. מי שיחפש את ה' במקומות אלו - עתיד לנחול אכזבה מרה. ישנה כתובת אחת ויחידה שעל ידה ניתן להגיע לקרבת אלקים, מקום אחד בלבד שאליו צריך כל דורש אלקים לשים את פעמיו. המקום הזה מסתכם במילה אחת: "אַלְי!" "אם חפצים אתם לדרוש את האלקים - עליכם לבא אלי ולעבור דרכי" - כך לימד אותנו משה רבינו במילה זו.

שיטה נצחית

גישה זו, על אף שבמבט ראשון נראית כסותרת את מידת ענוותנותו של משה רבינו, היא הכרחית עבור מי שמבקש להתקרב אל ה'. הדרך היחידה לדרוש את האלקים היא לבא אל תלמידי החכמים גדולי התורה, ולשמוע בקולם. אין דרך אחרת. אם אדם גדול יאמר לך לנסוע להרי האלפים, אז בסדר, אבל מן הסתם הוא ייעץ לך ללכת לבית המדרש. אך מה שלא יהיה, הכמיהה שאתה מרגיש בנפשך פנימה, אותה תשוקה הגדולה להתקרב אל ה', עוברת דרך גדולי התורה. מי שלא יעשה כן, ימשיך לתעות ולחפש, ולעולם לא יבוא על סיפוקו. לכן הוסיף משה את המילה "אַלְי". זוהי המילה החשובה ביותר בפסוק כולו!

שמא תאמר, כל זה נכון רק למשה רבינו, מוסר התורה, ששימש כ"פה" כביכול להשי"ת, ומסר את דבר ה' לעם ישראל. אולם לא כך הן פני הדברים. עלינו להבין שבמילה אחת ויחידה לימד אותנו משה רבינו יסוד חשוב, עיקרון שעתיד ללוות את עם ישראל לאורך כל הדורות. "אַלְי" - הדרך לדבוק בה' אינה משתנה. יש רק שיטה אחת להשיג קרבת אלקים: להידבק לחכמי התורה שבכל דור ודור וללכת לאורם.

תורה שבעל פה - על מה ולמה?

ובכך נבין את אחד היסודות הגדולים והמופלאים ביותר בתורתנו, והוא, התורה שבעל פה. יש שאלה שנשאלת תדיר על ידי רבים - מדוע בכלל היה צורך במציאות זו של תורה שבעל פה? מדוע לא כלל הקב"ה את התורה כולה בתוך התורה שבכתב? הלא זאת ידוע, שחלק גדול מאוד מפרטי הדינים שעל פיהם אנו חיים את חיינו, אינם כתובים בפירוש בתורה, ומי שיחפש אותם בין פסוקי החומש

ב' - עצתו של הנביא

תורה עם דרך ארץ

במה שונה הוא הלימוד מפי רב'ה מלימוד מספר? אתן לכם דוגמא אחת, על מנת להמחיש את ההבדל ביניהם. יושב לו אדם ולומד תוספות ארוך ומסובך, ותוך כדי לימודו הוא נוגע במקומות המכוסים שבגופו. התוספות לא יעירו לו: "נו, זה לא מכובד!" אך רבו כן יעיר לו! אה, זהו רב'ה טוב! כאשר אנחנו באים לישיבה או לכולל או לבית המדרש ולומדים מפי אדם חי, הרי שהוא מסתכל עלינו ובוחר את התנהגותנו. אם הוא רואה בנו מידה בלתי נכונה, הוא מעיר לנו על כך ומורה לנו את הדרך הישרה.

בני ישראל באו אל משה ושאלו מהי הדרך להתקרב לה', והוא ענה להם: "אם ברצונכם להתקרב לה', הקפידו לא לעשות דברים מאוסים בפני חבריכם". "אל תשתעלו להם בפנים". "אל תתפרצו אל תוך דבריהם". "הקפידו להתנהג בדרך ארץ ולומר 'תודה' כאשר מישהו עושה לכם טובה".

אלו הם הדברים שלימד אותם משה רבינו, יחד עם עוד אלפי ענייני מוסר ויראת שמים. וכך, כל אותם יהודים שבאו למשה רבינו, למדו להתקרב לה'. יחד עם חוקי התורה ומצוותיה, משה רבינו הנחיל להם אוצרות רבים. הוא לימד אותם דרך ארץ ומידות טובות, לימודי מוסר, יראת שמים ואמונה. הוא לימד אותם התנהגות נאותה בין אדם לחבירו, בין איש לאשתו, בין ילדים להוריהם, כיצד להתייחס לאנשים זקנים - כל מיני הנהגות ראויות ונכונות שהם קיבלו יחד עם התורה אותה למדו.

מי שזכה לדבוק במשה רבינו במשך זמן-מה, אישיותו השתנתה מן הקצה אל הקצה, והוא למד כיצד להפוך לעבד ה', השלם בכל מיני שלמויות. זו הסיבה שחלק נכבד מהתורה, הלא היא התורה שבעל פה, צריכה היתה להילמד מפי חכמי התורה ולא מתוך ספר התורה. מי שילמד רק את החומש, יעבור את חייו כעיוור המגשש באפילה. מי שיקרא רק את ספרי הנביאים והכתובים, עם כל גדולתם, חי חיים של טעות.

רשעותו של מנשה

עד כמה גדולה היא טעותו? גדולה יותר מכפי שניתן להעלות על הדעת. מי שירצה להבין עד כמה גדול הוא חטאו של מי שאינו מתקרב לחכמי התורה ושואל לעצתם, עליו ללמוד את סיפורו של יאשיהו המלך.

יאשיהו היה אחד ממלכי יהודה הצדיקים ביותר שהיו, וסיפורו הוא סיפור יוצא דופן. סבו היה מנשה מלך יהודה, שהחטיא ועיוות את עם ישראל בצורה איומה. הוא החל למלוך בגיל שתים עשרה, ובמשך חמישים וחמש שנות מלכותו, נחל הצלחה מרובה בהחטאתם של עם ישראל והרחקתם מאביהם שבשמים.

אין הכוונה שהיהודים באותו הדור היו כמו היהודים של הדורות האחרונים. הם היו בדרגה גבוהה בהרבה מהיהודים היראים והשלמים של ימינו, אולם מכיון שהם חיו באותו דור נשגב, הקב"ה ציפה מהם להרבה יותר, וביחס למה שהיה נדרש מהם בעבודתם ומדרגתם, הרי שמעשיהם היו נחשבים כמעשים של רשעות.

כאשר מנשה הלך לעולמו, המצב בממלכת יהודי היה בכי רע. בנו אמון לא היה טוב ממנו, והוא הלך בדרכיו הרעים של אביו. המצב נעשה גרוע כל כך, עד שחלק מהעם מאס בדרכיו, והוא נרצח על ידי מתנקש.

אולם תומכיו של מנשה לא אמרו נואש, והצליחו לנקום את מותו של אמון בכך שלקחו את בנו יאשיהו והמליכו אותו למלך על יהודה. יאשיהו היה בן שמונה שנים במולכו, ועבורם הוא היה המלך האידיאלי. הדבר דומה לאותם בתי כנסת שכאשר הם מחפשים רב חדש לקהילתם, בוחרים תמיד את המועמד הצעיר ביותר, כי עליו קל יותר להשפיע, והם יודעים שניתן יהיה לכופף אותו ולגרום לו לעשות כרצונם. משכך, סברו תומכי מנשה שמינוי זה יאפשר את המשך דרכם של מנשה ואמון, וממלכת יהודה תוכל להמשיך בדרכי הרשע אליהן התרגלו.

צדקותו של יאשיהו

אולם כאן נכונה להם הפתעה, שכן הדברים לא התגלגלו כפי שהם ציפו. במקום ללכת בדרכי אביו

הקדושה כי "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם", אזי אחד הדברים להם נזכה הוא, "ונתתי שלום בארץ" (ויקרא כה, ג-ו). יאשיהו סבר שאין כל ספק כי דורו ראוי להתהדר בתואר זה של "אם בחקותי תלכו". הלא הם עברו מהפכה עצומה של תשובה, ובוודאי שכעת הם שומרים ועושים את מצוות של השי"ת.

והנה, התורה מוסיפה ומבטיחה לנו דבר נוסף כשכר על כך שנשמור מצוותיו: "וחרב לא תעבר בארצכם", ויאשיהו דרש כך: "מאי חרב?" איזו היא החרב שהתורה מבטיחה שלא תעבור בארצנו? "אילימא חרב שאינה של שלום, והכתיב ונתתי שלום בארץ" - אם הכוונה היא לחרב של מלחמה, הלא כבר הבטיחה התורה קודם לכן "ונתתי שלום בארץ", ומדוע אפוא צריכה היא לחזור שוב על הבטחה זו?! "אלא אפילו של שלום" - אלא על כרחינו צריכים אנו לומר שהבטחה זו של התורה כוללת אפילו "חרב של שלום", כלומר כאשר מלך אחר מבקש לעבור בארצנו מבלי לפגוע בנו, אפילו חרב כזה - כך מבטיחה לנו התורה - לא תעבור בארצנו אם נקיים את מצוות התורה.

כיון שכן, סבר יאשיהו שמוטלת עליו האחריות לצאת ולהילחם בפרעה נכה, על מנת למנוע את כניסתה של חרב של שלום. ואכן, יאשיהו יצא יחד עם צבאו להילחם בבקעת מגידו, דרומית ליהודה, ואז התרחש האסון הגדול. "וירו הידים למלך לאשיהו" - חיילי צבא מצרים ירו בו חיצים והרגוהו.

הטעות הטראגית

הגמרא (שם) שואלת, "מפני מה נענש יאשיהו?" והנה, אם נדייק בלשון הגמרא, הרי שמבואר שהנחתה הפשוטה היא שמיתה זו באה כעונש ליאשיהו. לולא דברי הגמרא היינו עלולים לחשוב שלא היה כאן עונש כלל וכלל. הלא יאשיהו טעה, וכמו שמבארת שם הגמרא שיאשיהו לא ידע שבני דורו אינם ראויים, ולמען האמת הם אינם אווזים במדרגה הראויה לברכה הנשגבה של "וחרב לא תעבור בארצכם". לכאורה היה נראה אם כן כי

וסבו, יאשיהו הצעיר החל לחקור אודות דרכיו של סבו זקנו, הלא הוא דוד המלך, וכך החל במסע מופלא בחזרה אל השי"ת, וכפי שמעיד הפסוק (מלכים ב' כג, כה), "וּכְמַהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר שָׁב אֶל ה' בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מַאֲדוֹ כְּכֹל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא קָם כְּמֹהוּ".

יאשיהו חולל מהפך של ממש בעם ישראל. הוא אסף את כולם יחד, והם כרתו ברית שבה נשבע העם כולו להיות נאמן לה' ולתורתו. הוא סילק ועקר לגמרי את העבודה זרה ממלכות יהודה, ואפילו פלש אל תוך מה שנשאר ממלכות ישראל השכנה על מנת לנתץ ולשרוף את הבמה ואת עגלי הזהב שבנה ירבעם בן נבט.

אפשר להאריך עוד רבות אודות המלך יאשיהו והצדקות הרבות שעשה בקרב עם ישראל, אולם לא זהו הנושא שלנו כעת. מה שנוגע לענייננו הוא דוקא סיפור מותו. המלך יאשיהו היה בשיא פריחתו, בן שלושים ושמונה שנים בלבד, כאשר מצא את מותו. היה זה אסון נורא ואיום, אולם יש בו לימוד עצום ויסודי עבורנו.

"וחרב לא תעבור בארצכם"

הנביא מספר כיצד פרעה נכה מלך מצרים החליט להצפין על מנת להילחם במלך אשור, והוא ביקש לעבור דרך ארץ ישראל. בספר דברי הימים ב' (פרק לה) מובא שיאשיהו שלח אליו שליחים כדי להזהירו לבל יהין לעבור בגבולו. פרעה השיב ליאשיהו: "מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אַתָּה הַיּוֹם כִּי אֶל בֵּית מִלְחָמָתִי" - איני בא להילחם נגדך, ואיני נכנס לארצך אלא כדי לעלות צפונה ולהילחם באויבי. מה לך להילחם נגדי?

והנה, פרעה היה מלך רב-עוצמה עם צבא גדול וחזק ביותר, ויאשיהו לעומתו היה מלכה של ממלכת יהודה הקטנה. אולם יאשיהו בחר שלא לסגת אלא לצאת ולהילחם בפרעה ובעמו. הגמרא במסכת תענית (כב, ב) מבארת את הסיבה להחלטתו זו. בפרשת בחקותי מבטיחה לנו התורה

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקנייני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670

תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

מצפה ממנו לצאת עם צבאו ולמנוע מחרב השלום לעבור בארצו.

אלא שכאן היתה מונחת טעותו. גם אם האדם פועל על פי דין, גם אם הוא צודק במאת האחוזים בדעתו, כל עוד יש בסביבתו תלמיד חכם גדול יותר ממנו, יהודי שהוא קרוב יותר לה', מוטלת עליו החובה לדרוש בעצתו של אותו אדם גדול. עד כדי כך גדולה היא חובה זו, עד שהימנעותו של יאשיהו מלנהוג כן, משמעותה שהוא סיים את תפקידו בעולם, וחיייו אינם ראויים להימשך.

זהו לקח מטלטל עבורנו! לא משנה מהי דרגתו של האדם, אם הוא נמנע מלהיוועץ בתלמידי חכמים גדולי התורה ולשאול אותם: "מה דעתכם? מהי הדרך הנכונה לנהוג כעת?" - זהו מחדל קטלני כל כך עד שהוא מאבד את זכותו לחיות. לא מספיק לתת לו "פאטש", ולגרום לו להיפצע על ידי חץ. "מלמד שעשו כל גופו ככברה" - יאשיהו מת מיתה אכזרית, ומדוע? בגלל טעות אחת - משום ששכח לשאול בעצתם של גדולי ישראל.

ג' - עצתו של הרב

בכל דור ודור

והנה, אני מניח שתכף ומיד יהיה מי שיחשוב לעצמו: "נו טוב, אם היתה לי אפשרות להיוועץ בירמיהו הנביא או במשה רבינו, בוודאי הייתי עושה זאת. אולם הזדמנות זו לא ניתנה לי - לי יש רק את רב השכונה, שאינו מתקרב לקרסוליו של משה רבינו או אפילו של תלמידי החכמים מהדורות הקודמים. הוא לא מלאך ה', אז מה לי ללכת ולשאול לעצתו?"

זאת עליכם לדעת, שאילו אנחנו היינו חיים בדורו של משה רבינו, מן הסתם גם אנחנו היינו מוצאים תירוצים לא ללכת ולשאול לדעתו. חז"ל מגלים לנו שמשה רבינו היה בעל בשר, והיו אנשים שהביטו בו ואמרו: "ראו כמה עבים שוקיו" (תנחומא כי תשא כז). קשה לחזור על הדברים הללו. ככה להתייחס למשה עבד ה'?! האם זהו המבט הנכון כלפי איש האלקים, האדם השלם, שלא קם כמותו מעולם!?

טעותו היא זו שהביאה למותו. משל למה הדבר דומה, לעיוור צבעים שסבר לתומו שהרמזור האדום הוא למעשה ירוק, וכאשר עבר את הכביש, נדרס על ידי רכב חולף. האם נשאל: "מדוע אדם זה נענש?" בוודאי שלא! הוא טעה טעות גורלית שהביאה למותו, ואין לכך כל קשר לעונש.

התשובה היא, שטעות אינה סיבה למוות, שכן אדם אינו נענש על טעות שעשה. יאשיהו נהג כפי הבנתו, ויצא לקרב עם פרעה נכה מתוך הנחה כי דורו ראוי לכך, ואם כך, מוטל עלינו להבין, מדוע הענישו הקב"ה והמית אותו על ידי חיצייהם של צבא מצרים?

כחוט השערה

ולכן מבארת הגמרא כי יאשיהו נענש "מפני שהיה לו לימלך בירמיהו ולא נמלך". החלטה זו לצאת להילחם בפרעה נכה התקבלה אצל יאשיהו לבד, והוא לא הלך להתייעץ עם ירמיהו הנביא. זה היה כל חטאו. הוא נהרג בקרב משום שהוא לא נטל עצה ממי שגדול ממנו.

נתבונן נא: יאשיהו המלך היה צדיק עליון, השלם בכל מיני שלמויות. הוא שאף בכל ליבו להידמות לדוד המלך, והצליח לחולל מהפכה של תשובה בעם ישראל, ולבער את העבודה זרה מתוכו. ובכל זאת הוא נגדע בדמי ימיו, ומדוע? בגלל חטא אחד ויחיד. חז"ל לא מצאו אצלו כל חטא אחר מלבד עבירה זו, שהיה לו לימלך בירמיהו ולא נמלך.

יאשיהו לא מיאן ח"ו לשמוע בקולו של הנביא. הוא לא קיבל פסק מירמיהו הנביא והתעלם ממנו. הוא לא היה כמו אותם יהודים המזלזלים בגדולי ישראל ועושים כטוב בעיניהם. יאשיהו היה צדיק גמור, שכל מילה שנאמרה על ידי גדולי ישראל היתה יקרה בעיניו, והוא ציית להוראותיהם ללא עוררין. במקרה זה הוא לא קיבל כל הוראה שלא לצאת לקרב עם פרעה נכה!

לקח מטלטל

הוא יצא לקרב מתוך הבנה ברורה שזהו רצון התורה. מצידו הוא היה שמח מאוד להישאר בארמונו שבירושלים ולאפשר לפרעה לעבור בארצו, אלא שלא היה לו כל צל של ספק שהקב"ה

מניעה אחרת. אך מה מלמדים אותנו חז"ל? אם אינך יכול להידבק בחכמים, הידבק בתלמידיהם!

השפעתם של גדולי ישראל יכולה להיות מועברת אלינו באמצעות תלמידיהם. הדבר דומה למגנט שתלויים ממנו שרשרת של מחטים. ניתן ליצור שרשרת של חמישה עשר מחטים, שהעליון שבהם מחובר למגנט, ואליו מתחבר מחט נוסף, וכן הלאה המחטים מתחברים אחד לשני באמצעות הכח המגנטי שבראשם, ועל אף שבמחטים עצמם אין כח מגנטי, הכח עובר דרך כל אחד מהמחטים ומשפיע על זה שבא אחריו.

כאשר ישנו אדם גדול, שלו תלמידים ותלמידי תלמידים ותלמידים של תלמידים אלו, הרי שכוחו של החכם שבראשם יכול לעבור אלינו דרכם. אם אינך יכול להידבק בתלמיד חכם שבראש השרשרת, התחבר למישהו שמחובר אליו.

פירושו של דבר הוא, שהחיוב הגדול להידבק בתלמידי חכמים, האחריות הגדולה להיוועץ בדעת גדולים, אינה אמורה רק כלפי גדולי ומאורי הדור, ואף לא כלפי גדולי ראשי הישיבות מרביצי התורה, או הפוסקים הגדולים היושבים על מדין. אנחנו מדברים כאן על הרב ההוא, כן כן, הרב של בית הכנסת הממוקם שם בפנינת הרחוב. איזו פינה? כל פינה שהיא. לא משנה באיזו שכונה אתם מתגוררים ובאיזה בית כנסת אתם מתפללים, עליכם לדבוק ברב המקומי, ולהפוך אותו לרבכם.

בדוק ומנוסה

גם אותו רב "קטן" מסוגל לעזור לך רבות. הוא ראוי להיות החכם שבו אתה דבק ושאותו אתה שואל. כמובן, מי אם יש לך אפשרות לדבוק בגדולים שבגדולים ולקבל תורה מפיהם - מה טוב, זו בוודאי האפשרות הטובה ביותר. הלוואי והלוואי. אך למעשה מדובר במשימה לא פשוטה, ולא כולם יצליחו בה, ועל כן על כל אחד ואחד מוטלת החובה לקבל עצה והדרכה גם מהרבנים שאינם נמנים על גדולי הדור.

אני יכול להבטיח לכם, שבכוחו של אותו רב מקומי להציל את חייכם. אנחנו שומעים כל הזמן מיהודים שמעידים לאחר שנים רבות, שאותה עצה נכונה שקיבלו מרב הקהילה, אותה דחיפה קטנה

אולם כך הוא טבע האדם, למצוא דרכים ותחבולות לפטור עצמו מהחובה הגדולה הזו - להיוועץ ולקבל הדרכה מתלמידי חכמים. וכאן מוטל עלינו להקדיש זמן כדי ללמוד את הנושא, כדי לדעת כיצד להתגבר על המכשול הגדול הזה.

איזוהי דבקות?

והנה, כדי להבין קצת יותר טוב את הענין הזה, עלינו ללמוד את דברי הגמרא בביאור המצוה של "וְבוֹ תִדְבֹּק" - המצוה לדבוק בה'. זוהי מצוה מיוחדת במינה - רעיון נשגב ביותר - לדבוק בה! אך צריך להבין כיצד עושים את זה בפועל?

הנה לנו אדם שחפץ לדבוק בה', ולכן הוא מחליט להגיף את התריסים, לעצום את עיניו, ולחשוב על ה'. אגב, זהו רעיון בכלל לא רע, וכדאי לכל אחד לנסות זאת, אלא שצריך להיזהר לא להירדם... מי שמצליח לחשוב על הבורא יתברך במשך שתי דקות תמימות - אין כל ספק כי בכך הוא דבק בה'.

אולם זו אינה תכנית לחיים. אם התורה מצווה אותנו לדבוק בה', הרי שהיא מצפה מאיתנו למשהו קונקרטי, מהלך ברור לחיים שיוביל אותנו ויאיר לנו את הדרך. ואכן, ברוך ה' לא נשארנו עם ציווי עמום ובלתי מוגדר. התורה אינה מצפה מאיתנו לבזבז את חיינו בניסוי והטעיה, במחקר אודות הדרך הנכונה לדבוק בה'. הקב"ה גילה לנו בדיוק מה הוא מבקש מאיתנו, ונתן לנו מרשם מדויק להשגת הדבקות בו יתברך.

הגמרא (כתובות קיא, א, ובספרי) מלמדת אותנו את גדרה של מצוה זו. כיצד דבקים בה'? "ולדבקה בו - הדבק בחכמים ובתלמידיהם". זהו! עלינו לדבוק לחכמים ולהתחבר עמם, ובכך אנחנו דבקים בה'. מי שסבור שישנה דרך חילופית לדבוק בה', עתיד לבזבז את חייו בחיפוש שווא אחרי אותה דרך נכספת. יום יבוא והוא יבין את טעותו, אלא שאז כבר עלול להיות מאוחר מדי.

השפעה ממגנט

אכן, עלינו לדקדק עוד בלשונם של חז"ל הקדושים, "הדבק בחכמים ובתלמידיהם". הרי לא לכולם יש את האפשרות להידבק בחכמי הדור. במקרים רבים הגישה אליהם אינה קלה כלל ועיקר, שכן הם מוקפים באלפי תלמידים, או שיש איזו

כך הרבה רבני קהילות, שניתן להביט עליהם כעל מלאך ה'. הם שליחים שנשלחו על ידי הקב"ה להאיר את דרכנו.

איזה דבר נפלא הוא זה! ניקח לדוגמא אדם שקבע את מקום תפילתו באיזה בית כנסת קטן בפאתי השכונה, שבראשותו עומד רב פלוני. עליו לקבל על עצמו לנצל את הרב, ולהפיק ממנו תועלת מרבית. הצעד הראשון הוא לגשת אליו בסיוע התפילה ולברכו בברכת "גוט שאבעס".

אם אתה כבר מתפלל זמן רב בבית הכנסת, ומעולם לא ראית צורך לגשת אל הרב, הרי שזה עוד לא מאוחר. גש אל הרב ותן לו "שלום עליכם". תן לו להכיר אותך, וקבל על עצמך שמכאן אתה מעוניין לקבל ממנו מעט הדרכה. ברגע שהפכת אותו למלאך ה', הרי שבזה הפכת את עצמך לדורש אלקים, והתוצאות לא תאחרנה להגיע.

היהודי הנודד

אני מודע לכך שהרעיונות שאני אומר כעת נשמעים זרים מאוד באוזניהם של רבים. ישנם יהודים רבים שמתפללים בקביעות בבית כנסת מסוים, אך הם מעולם לא ניגשו אל הרב כדי לומר "גוט שאבעס" או "שלום עליכם". הם מעולם לא באו להתייעץ עמו ולקבל ממנו הדרכה!

אנשים אלו הם כיתומים ללא אב ואם! אין להם מי שידריך אותם ויכוון אותם בלבטיהם. הם כמו צאן ללא רועה. ישנם רבים כל כך ממחננו שבניהם ובנותיהם יורדים מהדרך ל"ע, והסיבה לכך נעוצה בעובדה שאין מי שמשגיח עליהם, אין להם רב ומורה דרך שאליו הם כפופים, וכך הם מוצאים את עצמם אבודים לגמרי. לצערנו, רובם של היהודים שומרי התורה והמצוות - איני מדבר כעת על אלו שאינם - רובם אינם מבינים את היסוד עליו אנו מדברים, ולכן הם טועים ותועים בכל כך הרבה תחומים.

אמנם הם מדקדקים בקלה כבחמורה, לומדים תורה, מגדלים משפחות מפוארות של בני תורה - וזה מצוין! זה נפלא ביותר! אולם הם אינם זוכים לשלמות האמיתית! הם מחמיצים את ההזדמנות להשיג הצלחה של ממש בחייהם, שכן הם מזניחים את היסוד הגדול הזה. הם אינם מבינים שהדרך

בכיוון הנכון שהעניק להם, שינתה את חייהם מן הקצה אל הקצה. שומעים את העדויות הללו שוב ושוב. מאידך, יהודים רבים כל כך איבדו את כל אשר להם - את נישואיהם, את פרנסתם, את בריאותם, בעקבות כך שלא היה להם רב שינחה אותם בבואם לקבל החלטה.

אני מודע לעובדה שיש לכם קושיות רבות על דברי, שכן על רבנים מקומיים יש לפעמים טענה כזו או קושיא כזו, אולם אף על פי כן, כל עוד מדובר ברב בר-דעת, ירא שמים אמיתי, גם אם הוא לא בעל מופת ואין לו רוח הקודש, והוא נראה כאחד האדם, אף על פי כן - הוא זה ששלח הקב"ה להנחות אותך בדרכך.

"הרב הדומה למלאך" - מיהו זה ואיזה הוא?

אך כדי ליישם מצוה זו, עלינו לשנות את כל הגישה שלנו. כדי לדבוק בצדיק, עלינו לחנך את עצמנו לא לראות את החיצוניות של הרב המדובר, אלא את פנימיותו, את רוחו. עלינו להסתכל עליו כעל ה"משה רבינו" שלנו, ולהבין שזהו הצינור דרכו נוכל לדרוש את האלקים.

זהו הביאור בדברי הגמרא הידועים (מועד קטן יז, א): "אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו". רבים טועים בהבנת דברי הגמרא, ומשתמשים בדברי חז"ל אלו כהיתר לא להתחבר לאף רב'. "לכו תמצאו לי רב שדומה למלאך ה', אין דבר כזה בדורנו" - כך הם טוענים, ובכך הם סבורים לפטור עצמם מחובה זו.

אולם הם טועים טעות יסודית בהבנת דברי הגמרא. "מלאך" פירושו שליח, וכוונת הגמרא היא שאם הרב דומה **בעיניך** למלאך ה', כלומר אם אתה מוכן לאמץ את השקפת התורה לפיה רב זה מייצג את דבר ה', וה' הוא זה ששלח אותו ללמד ולכוון אותך, אם תמצא בקרבך את הכוחות לראות אותו באור הזה, אזי תוכל לבקש תורה מפיו. ואם לאו - אם תביט בחיצוניותו ותזלזל ביכולתו להביא לך תועלת בחיך, אזי באמת "אל יבקשו תורה מפיו" - לא תוכל לקבל ממנו ולזכות למה שיש לו להציע.

זוהי הדרך להפוך ל"דורש אלקים". עלינו להכניס לראשינו כי ראשי הישיבות הם שליחים של הקב"ה, וכך גם מגידי השיעורים ורבני הקהילות. ישנם כל

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

**מהי העצה לאדם שחסר לו ביטחון עצמי?
כיצד יוכל לרכוש את הבטחון העצמי הדרוש
לו כדי להצליח ולהגיע להישגים בחיים?**

תשובה:

התשובה היא, שעל האדם ללמוד כיצד לעשות דברים חרף העובדה שחסר לו בטחון עצמי. העיקר הוא לעשות - לא לרכוש בטחון עצמי. ברגע שאדם מוצא את עצמו במצב שבו עליו לפעול באופן מסוים, והוא יודע מה עליו לעשות כדי להשיג את מה שהוא צריך להשיג, העצה היא פשוט לומר לעצמו: "אני יודע שחסר לי בטחון עצמי, אבל אעשה זאת אף על פי כן!"

האם אתם יודעים כמה אנשים הגיעו להצלחות ולהישגים גדולים בחייהם, בלי שהיה להם בטחון עצמי? רבים מבין המרצים הבכירים המוכרים לכולנו, הינם למעשה אנשים ביישנים מאוד מטבעם, ולמרות זאת הם מרצים מוצלחים ומבוקשים. עד היום הזה הם ממשיכים להיות ביישנים, אבל מה לעשות? הם צריכים למסור הרצאה, ככה שאין להם ברירה.

אם מוטלת עליך משימה כלשהי, קום ובצע אותה, ושכח מכך שאין לך בטחון עצמי. עשה זאת בלי לחשוב על מה שיקרה אחר כך. בסוף תראה שתבצע את המשימה טוב יותר מבעלי הבטחון העצמי, כך על פי רוב. חברך שניחן בבטחון עצמי רב עלול להיכשל ולטעות, בעוד אתה תנהג בזהירות יתר.

יש עוד הרבה מה לדבר בנושא זה, אולם די בזה לעכשיו.

להתקרב לה' היא על ידי שהאדם מכפיף את עצמו לחכמים.

מקור האסונות

ואנחנו עוד מתפלאים שיש כל כך הרבה אסונות! יש זוג שאני מכיר, שלא מכבר התגרש. מה קרה?! מדוע לא באתם לשאול, להתייעץ?! האם אין מי שיוכל לסייע לכם בעצה ותושיה?

אנשים נוהגים כמו שוטים גמורים, ומציבים את עצמם במצבים כל כך מסוכנים. זה קורה בכל מקום, ומקיף אותנו מכל עבר. רבים כל כך מבין ציבור יראי ה' מאבדים את דרכם מכיון שאין להם הנהגה והדרכה. אנשים הורסים את חייהם - את הבריאות, את חינוך הילדים, את היחסים עם בני המשפחה ועם השכנים.

ולמרות שענין זה הוא עצה טובה לחיינו כאן בעולם הזה, ומי שישמע לה יחיה חיים מאושרים יותר, למדנו שיש כאן הרבה מעבר לכך. על כל אחד למצוא רב'ה שאליו הוא יכול להידבק, ובכך להתקרב לקב"ה! הלא זוהי משימת חיינו - לדבוק בה', ואין דרך אחרת מלבד זו שגילתה לנו התורה. הקב"ה גילה לנו כי הדרך האחת והיחידה שעל ידה יוכל האדם להתקרב לה' היא באמצעות חכמי התורה.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

הידבק בחכמים ובתלמידיהם

משה רבינו הסביר ליתרו שכדי לדרוש אלקים, צריך לעבור דרכו, דרך משה רבינו וממשיכי דרכו, החכמים שבכל דור ודור.

השבוע נעשה בלי נדר פעולה אחת בכל יום כדי לדבוק ברבותינו, כאמצעי להידבק לה'. בכל יום נקפיד לפגוש אותם לפחות פעם אחת, ולעשות משהו כדי לחזק את הקשר שלנו עמם.